

Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet
Postboks 8004 Dep
0030 OSLO

S | O M

Vår referanse
2012/2719

Deres referanse
12/2724

Dato
21.12.2012

HØRING VEDRØRENDE FORSLAG OM ENDRINGER I FORVALTNINGSLOVEN – DIGITAL KOMMUNIKASJON SOM HOVEDREGEL

Det vises til Fornyings-, administrasjons- og kirke departementets høringsbrev 5. oktober 2012 med vedlegg, vedrørende forslag om endringer i forvaltningsloven.

I høringsbrevet foreslås endringer i forvaltningsloven med sikte på å oppnå regjeringens målsetting om at digital kommunikasjon skal være hovedregelen for kontakt mellom forvaltningen og borgerne. Etter forvaltningsloven §§ 16 og 27 må mottakeren uttrykkelig ha godtatt at forhåndsvarsel og underretning om enkeltvedtak gis ved bruk av elektronisk kommunikasjon. Departementet ønsker å erstatte kravet om samtykke til elektronisk kommunikasjon med en ordning der den enkelte i stedet skal ha mulighet til å reservere seg mot elektronisk kommunikasjon fra det offentlige.

Departementet har lagt frem to alternative forslag til innføring av en generell regel om forvaltningens adgang til å benytte elektronisk kommunikasjon i nytt første ledd i forvaltningsloven § 15a. Det er videre lagt frem fire alternative forslag til endringer i forvaltningsloven §§ 16 og 27.

Departementets forslag er basert på en utredning datert 11. september 2012 foretatt av advokat dr. juris Rolf Riisnæs. Utredningen peker på en rekke forutsetninger som departementet bør ta med seg i det videre arbeidet. Jeg vil trekke frem noen som fra ombudsmannens ståsted fremstår som sentrale.

1. Opphevelse av kravet til samtykke – andre former for medvirkning

Spørsmålet om hvordan det kan kompenseres for en opphevelse av kravet til samtykke ved annen type medvirkning fra borgerne, berøres flere steder i utredningen, blant annet i punkt 2.3 og 4.1. For ombudsmannen fremstår det som en avgjørende forutsetning at borgerne ved en eventuell lovendring om å oppheve kravet til samtykke, må gis tilstrekkelig og individuell informasjon både om betydningen av å stå oppført i det foreslåtte kontaktinformasjonsregisteret og om hvordan man kan reservere seg mot å motta elektronisk kommunikasjon fra det offentlige.

2. Reserveløsninger – eForvaltningsforskriften § 8 (7)

Det fremgår av utredningen punkt 2.4 og 4.3 at eForvaltningsforskriften § 8 (7) er foreslått opphevet. Bestemmelsen stiller blant annet krav til forvaltningen om reserveløsninger for de tilfellene at en person, til tross for å ha samtykket i å benytte elektronisk kommunikasjon, likevel ikke har «skaffet seg tilgang til enkeltvedtaket». I utredningen side 21 pekes det på at flere av høringsinstansene som støtter forslaget om å oppheve bestemmelsen, «begrunner dette med at utsending på papir burde være unødvendig når mottakeren på forhånd har samtykket til bruk av elektronisk kommunikasjon. Når det nå vurderes å fjerne kravet til samtykke, må det vurderes om de bakenforliggende hensynene som i sin tid begrunnet kravet, kan oppfylles på annen måte.»

Departementet har ikke berørt dette spørsmålet i sitt høringsbrev. Det er mulig spørsmålet vil komme opp i de varslede forskriftsendringer, men jeg vil allerede nå støtte de synspunkter det her gis uttrykk for i utredningen. Dersom kravet til samtykke oppheves, bør det vurderes å stille sterkere, ikke svakere, krav til forvaltningens ansvar for å sikre at den elektroniske kommunikasjonen når frem til mottakeren.

3. Andre forhold

I punkt 3.1 i utredningen nevnes flere utfordringer departementet bør merke seg. På side 13 fremholdes det at når «man nå ønsker å påskynde økt bruk av elektronisk kommunikasjon med og i forvaltningen, er det også viktig å innrette rammebetingelsene og løsningene slik at vi unngår at noen blir ”annenrangs” digitale borgere fordi de ikke vil eller kan delta på den ”digitale arenaen”». Dette utdypes videre i punkt 4 på side 16: «Når det offentlige ønsker å forsere en utvikling i retning av elektronisk kommunikasjon, påhviler det forvaltningen en særlig plikt til å legge til rette for at ikke enkeltpersoner blir dårligere i stand til å ivareta sine interesser enn før omleggingen.»

Verken høringsbrevet eller utredningen berører spørsmålet om det vil innebære kostnader for den enkelte å benytte en fremtidig digital postkasse. I forslag til definisjon av digital postkasse i ny § 2 i) i forvaltningsloven fremgår det at den digitale postkassen skal være «stilt til disposisjon for mottakeren» og peker i retning av at det er det offentlige som må bære kostnadene ved den digitale postkassen, noe som bør være en forutsetning.

Det synes som om de nødvendige forutsetningene om borgernes medvirkning og krav til forvaltningens oppfølging best kan ivaretas ved alternativ 2 til nytt første ledd i § 15a og alternativ 3 til endringer i §§ 16 og 27 av de forslagene departementet har lagt frem.

Jeg gjør for ordens skyld oppmerksom på at jeg ikke har vurdert om formålet om å oppnå digital kommunikasjon som hovedregel, kan gjennomføres på annen måte som bedre ivaretar de kryssende hensyn som gjør seg gjeldende.

Arne Fliflet